

წამებისა და არაადამიანური ან დამამცირებელი მოპყრობის ან დასჯის აღკვეთის ევროპული კონვენცია

სტრასბურგი, 26.XI.1987

ქვემოთ ხელმოწერი ევროპის საბჭოს წევრი სახელმწიფოები,

ითვალისწინებენ რა ადამიანის უფლებათა და ძირითად თავისუფლებათა დაცვის ევროპული კონვენციის დებულებებს;

ინსებენ რა, რომ იმავე კონვენციის მე-3 მუხლის მიხედვით „არაფინ არ შეიძლება ვახდეს წამების, არაადამიანური ან დამამცირებელი მოპყრობის ან დასჯის მსგეობლიო“;

დარწმუნდნენ რა იმაში, რომ თავისუფლება აღკვეთილ პირთა დაცვა წამებისა და არაადამიანური ან დამამცირებელი მოპყრობის ან დასჯისაგან შეიძლება გაძლიერდეს ვიზიტებზე დაფუძნებული პრევენციული ხასიათის არასასაძარტლო საშუალებებით,

შეთანხმდნენ შემდეგ ზე:

თავი I

მუხლი 1

დაარსებულ იქნას წამებისა და არაადამიანური ან დამამცირებელი მოპყრობის ან დასჯის აღკვეთის ევროპული კომიტეტი (შემდგომში „კომიტეტი“). ვიზიტების საშუალებით კომიტეტი შეამოწმებს მოპყრობას თავისუფლება აღკვეთილ პირთა მიმართ, აუცილებლობის შემთხვევაში, ამგვარი პირების დაცვის გასაძლიერებლად წამებისა და არაადამიანური ან დამამცირებელი მოპყრობის ან დასჯისაგან.

მუხლი 2

თითოეული მხარე დაუშვებს ამ კონვენციის შესაბამისად ვიზიტების განხორციელებას მის იურისდიქციაში შემავალ ნებისმიერ ადგილას, სადაც პირებს აღკვეთილი აქვთ თავისუფლება სახელმწიფო ხელისუფლების მიერ.

მუხლი 3

ამ კონვენციის გამოყენებისას, კომიტეტი და შესაბამისი მხარის კომპეტენტური ეროვნული ორგანოები ითანამშრომლებენ ერთმანეთთან.

თავი II

მუხლი 4

1. კომიტეტის წევრთა რაოდენობა თანაბარია მხარეთა რაოდენობისა.

2. კომიტეტის წევრთა შერჩევა მოხდება მაღალი მორალური თვისებების მქონე პირთა რიგიდან, რომლებიც ცნობილი არიან თავიანთი კომპეტენტურობით ადამიანის უფლებათა დარღვევაში ან აქვთ ამ კონვენციით მოცემულ სფეროში მუშაობის პროფესიული გამოცდილება.

3. კომიტეტის ორი წევრი არ შეიძლება იყოს ერთი და იგივე სახელმწიფოს მოქალაქე.

4. წევრები იმსახურებენ თავიანთი პირადი უფლებებუარობით, იქნებიან დამოუკიდებელი და თავისუფალი, რათა ეფექტურად იმსახურონ კომიტეტში.

მუხლი 5

1. კომიტეტის წევრების არჩევა მოხდება ევროპის საბჭოს მინისტრთა კომიტეტის მიერ ხმათა აბსოლუტური უმრავლესობით ევროპის საბჭოს საკონსულტაციო ასამბლეის მიერ შედგენილ კანდიდატთა სიიდან; საკონსულტაციო ასამბლეაში მხარეთა თითოეული ეროვნული დელეგაცია წარადგენს სამ კანდიდატს, რომელთაგანაც არანაკლებ ორი უნდა იყოს მისი მოქალაქე.

2. იგივე პროცედურა უნდა იქნას გავლილი შემდგომში ვაკანსიების შესავსებად.

3. კომიტეტის წევრების არჩევა მოხდება ოთხი წლის ვადით. შესაძლებელია მათი ხელახლა არჩევა მხოლოდ ერთხელ. ამასთან, პირველ არჩევნებზე არჩეული წევრებიდან სამი წევრის უფლებამოსილების ვადა ამოიწურება არჩევიდან მეორე წლის ბოლოს. ის წევრები, რომელთა უფლებამოსილების ვადა უნდა ამოიწუროს პირველი ორი წლის ბოლოს, შეირჩევიან ევროპის საბჭოს გენერალური მდივნის მიერ პირველი არჩევნების შემდეგ წილისყრის დაუყოვნებლივ ჩატარებით.

მუხლი 6

1. კომიტეტის შეკრება მოხდება კოლეგიალურად. კვორუმი თანაბარია კომიტეტის წევრების უმრავლესობისა. კომიტეტის მიერ გადაწყვეტილების მიღება მოხდება დამსწრე წევრების ხმათა უმრავლესობით მე-10 მუხლის მე-2 პუნქტის დებულებების დაცვით.

2. კომიტეტი შეიმუშავებს თავის რეგლამენტს.

3. კომიტეტისათვის საზღვარის უზრუნველყოფს ევროპის საბჭოს გენერალური მდივანი.

თავი III

მუხლი 7

1. კომიტეტი ორგანიზებას გაუკეთებს ვიზიტებს მე-2 მუხლით განსაზღვრულ ადგილებში. პერიოდული ვიზიტების ვარდა, კომიტეტს შეუძლია ამგვარი ვიზიტების ორგანიზება, თუკი ამას მოითხოვენ შემთხვევის კონკრეტული გარემოებანი.

2. როგორც წესი, ვიზიტების განხორციელება მოხდება კომიტეტის არანაკლებ ორი წევრის მიერ. კომიტეტს, თუკი იგი საჭიროდ ჩათვლის, შეიძლება დაეხმარონ ექსპერტები და თარჯიმნები.

მუხლი 8

1. კომიტეტი შეატყობინებს შესაბამისი მხარის მთავრობას მის განზრახვაზე ვიზიტის განხორციელების შესახებ. ამგვარი შეტყობინების შემდეგ, მას შეუძლია ნებისმიერ დროს მოინახულოს მე-2 მუხლით განსაზღვრული ნებისმიერი ადგილი.

2. მხარე უზრუნველყოფს კომიტეტს შექმნევი საშუალებებით კომიტეტის ამოცანების განსახორციელებლად:

- ა) მის ტერიტორიაზე შესვლა და შეუზღუდავი მგ ზავრობის უფლება;
- ბ) მთლიანი ინფორმაცია იმ ადგილების შესახებ, სადაც დაკავებულნი არიან თავისუფლება აღკვეთილი პირები;
- გ) ნებისმიერი ადგილის შეუზღუდავი ხელმისაწვდომობა, სადაც პირებს აღკვეთილი აქვთ თავისუფლება, ამგვარ ადგილებში შეუზღუდავი გადაადგილების უფლების ჩათვლით;
- დ) მხარისათვის ხელმისაწვდომი სხვა ინფორმაცია, რომელიც აუცილებელია კომიტეტისათვის მისი ამოცანების შესასრულებლად.

ამგვარი ინფორმაციის მოძიებისას კომიტეტი ვაითვალისწინებს ეროვნული სამართლისა და პროფესიული ეთიკის მოქმედ ნორმებს.

3. კომიტეტს შეუძლია თავისუფლება აღკვეთილ პირთა კერძო ინტერვიუებზე.

4. კომიტეტს შეუძლია თავისუფლად დაუკავშირდეს ნებისმიერ პირს, რომელსაც მისი აზრით, შეუძლია სათანადო ინფორმაციის მოწოდება.

5. აუცილებლობის შემთხვევაში, კომიტეტს შეუძლია დაუყოვნებლივ დაუკავშირდეს შესაბამისი მხარის კომპეტენტური ხელისუფლების ორგანოებზე დამკვირვებლებს.

მუხლი 9

1. გამონაკლისის შემთხვევაში შესაბამისი მხარის ხელისუფლების კომპეტენტურ ორგანოებს შეუძლიათ გააკეთონ წარდგინება კომიტეტის მიერ შემოთავაზებული ვიზიტის დროს ან კონკრეტული ადგილის წინააღმდეგ. ამგვარი წარდგინების გაკეთება დასაშვებია მხოლოდ ეროვნული თავდაცვის, საზოგადოებრივი უსაფრთხოების, თავისუფლების აღკვეთის ადგილებში სერიოზული უწყსრივობის, პირის ჯანმრთელობის მდგომარეობის საფუძველზე ან თუკი მიმდინარეობს სერიოზულ დანაშაულთან დაკავშირებული აუცილებელი დაკითხვა.

2. ამგვარი წარდგინების მიღების შემდეგ კომიტეტი და მხარე დაუყოვნებლივ დაიწყებენ კონსულტაციებს სიტუაციის გასარკვევად და იმ ზომებზე შეთანხმების მისაღწევად, რომლებიც საშუალებას მისცემენ კომიტეტს სწრაფად განახორციელოს მისი ფუნქციები. ამგვარი შეთანხმებები შეიძლება ითვალისწინებდნენ ნებისმიერი პირის სხვა ადგილას გადაყვანას, რომლის მონახულებაც სურს კომიტეტს. ვიზიტის განხორციელებამდე მხარე მიაწვდის ინფორმაციას კომიტეტის ნებისმიერი შესაბამისი პირის შესახებ.

მუხლი 10

1. თითოეული ვიზიტის შემდეგ კომიტეტი შეადგენს მოხსენებას ვიზიტის დროს მოკლებული ფაქტების შესახებ, შესაბამისი მხარის მიერ წარმოდგენილი დაკვირვების მხედველობაში მიღებით. იგი ვასცემს მხარეს მის მოხსენებას, რომელიც უნდა შეიცავდეს მის მიერ აუცილებლად მიჩნეულ რეკომენდაციებს. კომიტეტს შეუძლია მხარესთან კონსულტაციების გამართვა, აუცილებლობის შემთხვევაში, აღკვეთილ პირთა დაცვის გაუმჯობესების ზომების შეთავაზებისას.

2. თუკი მხარე არ ითანამშრომლებს ან უარს იტყვის სიტუაციის გაუმჯობესებაზე კომიტეტის რეკომენდაციათა შესაბამისად, მას შეუძლია რაც მხარეს ექნება შესაძლებლობა განაცხადოს მისი მოსაზრებების შესახებ, კომიტეტს შეუძლია ხმათა ორი მესამედის უმრავლესობით მიიღოს გადაწყვეტილება ამ საკითხზე საჯარო განცხადების გაკეთების შესახებ.

მუხლი 11

1. კომიტეტის მიერ შეკრებილი ინფორმაცია ვიზიტთან, მის მოხსენებასთან და შესაბამის მხარესთან გამართულ კონსულტაციებთან დაკავშირებით კომფიდენციალური იქნება.
2. კომიტეტი გამოაქვეყნებს მის მოხსენებას შესაბამისი მხარის ნებისმიერ კომენტარებთან ერთად, მხარის მიერ მოთხოვნილ ნებისმიერ დროს.
3. ამასთან, დაუშვებელია პიროვნული მონაცემების გამოქვეყნება შესაბამისი პირის თანხმობის გარეშე.

მუხლი 12

მე-11 მუხლში დადგენილი კონფიდენციალურობის წესების დაცვით, კომიტეტი ყოველწლიურად წარუდგენს მინისტრთა კომიტეტს გენერალურ მოხსენებას მისი საქმიანობის შესახებ, რომელიც გადაეცემა საკონსულტაციო ასამბლეას და ხელმისაწვდომი გახდება საზოგადოებისათვის.

მუხლი 13

კომიტეტის წევრებს, ექსპერტებსა და სხვა პირებს, რომლებიც ეხმარებიან კომიტეტს, მოეთხოვებათ მათი უფლებამოსილების ვადის განმავლობაში და მას შემდეგ დაიცვან იმ ფაქტებისა და ინფორმაციის კონფიდენციალურობა, რომელსაც ისინი გაეცნენ მათი ფუნქციების შესრულებისას.

მუხლი 14

1. იმ პირების სახელები, რომლებიც ეხმარებიან კომიტეტს, მოხსენებელი უნდა იქნან მე-8 მუხლის 1-ლი პუნქტით გათვალისწინებულ შეტყობინებებში.
2. ექსპერტები იმოქმედებენ კომიტეტის ინსტრუქციების მიხედვით და მისი უფლებამოსილებით. მათ უნდა ჰქონდეთ ამ კონვენციით მოცული სფეროს ცოდნა და გამოცდილება და მათ ეკისრებათ კომიტეტის წევრთათვის დადგენილი დამოუკიდებლობის, მიუკერძოებლობისა და თავისუფლების ვალდებულებები.
3. გამონაკლისის შემთხვევაში, მხარეს შეუძლია განაცხადოს, რომ ექსპერტს ან სხვა პირს, რომელიც ეხმარება კომიტეტს, არ მიეცემა უფლება მონაწილეობა მიიღოს ვიზიტში, რომელიც განხორციელდება მის იურისდიქციაში შემავალ ადგილას.

თავი IV

მუხლი 15

თითოეული მხარე აცნობებს კომიტეტს ხელისუფლების იმ ორგანოს სახელსა და მისამართს, რომელიც უფლებამოსილი იქნება მიიღოს მთავრობისადმი ვაგ ზავნილი შეტყობინება და ასევე, იმ საკონტაქტო პირის სახელსა და მისამართს, რომელიც მან შეიძლება დანიშნოს.

მუხლი 16

კომიტეტი, მისი წევრები და მე-7 მუხლის მე-2 პუნქტში მოხსენიებული ექსპერტები ისარგებლებენ ამ კონვენციის დამატებით განსაზღვრული პრივილეგიებითა და იმუნიტეტებით.

მუხლი 17

ეს კონვენცია ზიანს არ მიაყენებს შიდა სამართლის ან ნებისმიერი საერთაშორისო ხელშეკრულებების დებულებებს, რომლებითაც უზრუნველყოფილია თავისუფლება აღკვეთილ პირთა უფრო დიდი დაცვა.

არაფერი, გათვალისწინებული ამ კონვენციით, არ შეიძლება ახსნა-განმარტებულ იქნას იმგვარად, რომ იზღუდებოდეს ან ირღვეოდეს ევროპის ადამიანის უფლებათა კონვენციის ორგანოთა კომპეტენცია ან მხარეთა მიერ ხსენებული კონვენციით აღებული ვალდებულებანი.

კომიტეტი არ მოინახულებს იმ ადგილებს სადაც უფლებადამცავი ორგანოების ან წითელი ჯვრის საერთაშორისო ფედერაციის წარმომადგენლები ან დელეგატები ახორციელებენ ეფექტურ ვიზიტებს რეგულარულ საფუძველზე 1949 წლის 12 აგვისტოს შენევის კონვენციისა და მისი 1977 წლის 8 ივნისის დამატებითი ოქმის ძალით.

თავი V

მუხლი 18

ეს კონვენცია ღიაა ხელმოსაწერად ევროპის საბჭოს წევრი ქვეყნებისათვის. იგი ექვემდებარება რატიფიკაციას, მიღებას ან დამტკიცებას. სარატიფიკაციო, მიღების ან დამტკიცების სიგელები შესაძლავს ბარდება ევროპის საბჭოს გენერალურ მდივანს.

მუხლი 19

1. ეს კონვენცია ძალაში შედის იმ თვის პირველ დღეს, რომელიც მოსდევს სამთავიანი ვადის ამოწურვას თარიღიდან, როდესაც ევროპის საბჭოს შვიდი წევრი სახელმწიფო მე-18 მუხლის დებულებათა შესაბამისად განაცხადებს თავის თანხმობას იყოს ვალდებული კონვენციით.

2. ნებისმიერი სხვა სახელმწიფოს მიმართ, რომელიც შემდგომში გამოთქვამს თავის თანხმობას იყოს ვალდებული კონვენციით, იგი ძალაში შედის იმ თვის პირველ დღეს, რომელიც მოყვება სამთავიანი ვადის ამოწურვას სარატიფიკაციო, მიღების ან დამტკიცების სიგელების შესაძლავს ჩაბარების თარიღიდან.

მუხლი 20

1. ნებისმიერ სახელმწიფოს, ხელმოწერის ან სარატიფიკაციო, მიღების ან დამტკიცების სიგელის ჩაბარების დროს, შეუძლია განსაზღვროს ის ტერიტორია ან ტერიტორიები, რომელთა მიმართაც მოხდება ამ კონვენციის გამოყენება.

2. ნებისმიერ სახელმწიფოს მოგვიანებით ნებისმიერ დროს, ევროპის საბჭოს გენერალური მდივნის სახელზე გაკეთებული დეკლარაციის მეშვეობით, შეუძლია გააგრძელოს ამ კონვენციის გამოყენება დეკლარაციაში მითითებულ ნებისმიერ სხვა ტერიტორიაზე. ამგვარი ტერიტორიის მიმართ კონვენცია ძალაში შედის იმ თვის პირველ დღეს, რომელიც მოსდევს სამთავიანი ვადის ამოწურვას გენერალური მდივნის მიერ ამგვარი დეკლარაციის მიღების თარიღიდან.

3. ნებისმიერი დეკლარაცია გაკეთებული წინა ორი პუნქტის მიხედვით, ამგვარ დეკლარაციაში მითითებული ნებისმიერი ტერიტორიის მიმართ, შეიძლება უკან იქნას გამოთხოვილი გენერალური მდივნის სახელზე ვაგზავნილი შეტყობინების საშუალებით. უკან გამოთხოვა ძალაში შედის იმ ტვის პირველ დღეს, რომელიც მოსდევს სამთავიანი ვადის ამოწურვას გენერალური მდივნის მიერ შეტყობინების მიღების თარიღიდან.

მუხლი 21

დაუშვებელია დათქმის ვაკუუმება ამ კონვენციის დებულებათა მიმართ.

მუხლი 22

1. ნებისმიერ მხარეს ნებისმიერ დროს შეუძლია დენონსაცია ვაკუუმის კონვენციის ევროპის საბჭოს გენერალური მდივნის სახელზე შეტყობინების ვაგზავნის ვხით.
2. ამგვარი დენონსაცია ძალაში შედის იმ თვის პირველ დღეს, რომელიც მოსდევს თორმეტოვანი ვადის ამოწურვას გენერალური მდივნის მიერ შეტყობინების მიღების თარიღიდან.

მუხლი 23

ევროპის საბჭოს გენერალური მდივანი შეატყობინებს ევროპის საბჭოს წევრ სახელმწიფოებს:

- ა) ნებისმიერი ხელმოწერის შესახებ;
- ბ) ნებისმიერი სარატიფიკაცია, მიღების ან დამტკიცების სიგელის შესანახად ჩაბარების შესახებ;
- გ) მე-19 და მე-20 მუხლების შესაბამისად ამ კონვენციის ძალაში შესვლის ნებისმიერი თარიღის შესახებ;
- დ) ნებისმიერი სხვა აქტის, სეტყობინების ან კომუნიკაციის შესახებ, რომელიც შეხებაშია ამ კონვენციასთან, ვარდა იმ ღონისძიებისა, რომელითა ვანხორციელება მონდება მე-8 და მე-10 მუხლებების შესაბამისად.

ამის დასტურად, ქვემოთ ხელმომწერებმა, რომლებიც სათანადოდ იყვნენ რწმუნებულნი, ხელი მოაწერეს ამ კონვენციას.

შესრულებულია სტრასბურგში 1987 წლის 26 ნოემბერს ინგლისურსა და ფრანგულ ენებზე; ორივე ტექსტი არის თანაბრად აუთენტური შედგენილი თითო ეგ ვეშპლარად, რომელიც ინახება ევროპის საბჭოს არქივებში. ევროპის საბჭოს გენერალური მდივანი ვადასცემს დამოწმებულ ასლებს ევროპის საბჭოს თითოეულ წევრ სახელმწიფოს.

დამატება

პრივილეგიები და იმუნიტეტები

(მუხლი 16)

1. ამ დამატების მიზნისათვის, მიიხსენება, რომ კომიტეტის წევრობის ვანსაზღვრული დებულებები ვამოლიყენება მე-7 მუხლის მე-2 პუნქტით მოხსენიებული ექსპერტების მიმართაც.
2. კომიტეტის წევრები თავიანთი ფუნქციების ვანხორციელებისას და თავიანთი ფუნქციების ვანსაქხორციელებლად მე ვავრობის დროს, ისარგებლებენ შემდეგი პრივილეგიებითა და იმუნიტეტებით:

ა) იმუნიტეტი პირადი დაპატიმრებისა და დაკავების, მათ პირად ბარგზე ვადაღის დაღების, წარმოთქმული და დაწერილი სიტყვებისა და მათი უფლებამოსილების ვანხორციელებისას შესრულებული სხვა ქმედებების ვამო სამართალწარმოებისაგან; იმუნიტეტი მათ წინააღმდეგ ნებისმიერი სახის სამართალწარმოებისაგან;

ბ) მათი საცხოვრებელი ქვეყნიდან, ასევე იმ ქვეყნიდან, სადაც მათ უნდა განხორციელონ თავიანთი ფუნქციები, გამოსვლის ან დაბრუნებისას გადაადგილების თავისუფლებაზე შეზღუდვებისაგან გათავისუფლება; უცხო სახელმწიფოს რეგისტრაციისაგან გათავისუფლება იმ ქვეყანაში, სადაც მათ უნდა განხორციელონ ვიზიტი ან რომელიც მათ ტრანზიტით უნდა გაიარონ თავიანთი ფუნქციების განხორციელებლად.

3. მათი ფუნქციების განხორციელებლად მოვზაურობისას კომიტეტის წევრები საბაჟო და სავალუტო კონტროლის მიმართ ისარგებლებენ:

ა) თავიანთი მთავრობის მიერ დადგენილი იმავე შეღავათებით, რომლებიც ენიჭებათ უფროსი თანამდებობის პირებს, რომლებიც მგზავრობენ საზღვარგარეთ დროებითი სამსახურებრივი მოვალეობის შესასრულებლად.

ბ) სხვა მხარეთა მთავრობების მიერ დადგენილი შეღავათებით, რომლებიც ენიჭებათ უცხოეთის მთავრობათა წარმომადგენლებს, რომლებიც იმყოფებიან ქვეყანაში დროებითი სამსახურებრივი მოვალეობების შესასრულებლად.

4. კომიტეტის დოკუმენტაცია და მასალები, იმ ზომით, რითაც ისინი ეხებიან კომიტეტის საქმეებს, ხელშეუხებელი არიან. კომიტეტის ოფიციალური კორესპონდენცია და სხვა ოფიციალური კომუნიკაციები არ შეიძლება დაკავდნენ ან დაექვემდებარონ ცენზურას.

5. იმისთვის, რომ უზრუნველყოფილი იქნას კომიტეტის წევრების სიტყვის სრული თავისუფლება და სრული დამოუკიდებლობა უფლებამოსილებათა განხორციელებისას, ისინი გააგრძელებენ სარგებლობას იმუნიტეტით ნებისმიერი სახის სამართალწარმოებისაგან წარმოთქმული და დაწერილი სიტყვების და მათ მიერ უფლებამოსილებათა შესრულების დროს განხორციელებული ქმედების გამო, იმისდა მიუხედავად, არიან თუ არა შესაბამისი პირები კვლავ დაკავებულნი ამგვარი მოვალეობების განხორციელებით.

6. პრივილეგიები და იმუნიტეტები კომიტეტის წევრებს ენიჭებათ არა მათი პირადი სარგებლობისათვის, არამედ იმისათვის, რომ უზრუნველყოფილი იქნას მათ მიერ ფუნქციების დამოუკიდებლად განხორციელება. მხოლოდ კომიტეტი იქნება უფლებამოსილი მოუხსნას თავის წევრებს იმუნიტეტი; მას აქვს არა მხოლოდ უფლება, არამედ მისი მოვალეობაა მოუხსნას მის რომელიმე წევრს იმუნიტეტი ნებისმიერ შემთხვევაში, როდესაც, მისი აზრით, იმუნიტეტი ხელს შეუშლის მართლსაჯულების განხორციელებას და როდესაც იგი შეიძლება მოიხსნას იმ მიზნისათვის ზიანის მიუყენებლად, რომლისთვისაც წევრს მინიჭებული ჰქონდა იმუნიტეტი.